
Dokument s plenarne sjednice

B9-0108/2024

5.2.2024

PRIJEDLOG REZOLUCIJE

podnesen nakon izjava Vijeća i Komisije

u skladu s člankom 132. stavkom 2. Poslovnika

o situaciji u Srbiji nakon izbora
(2024/2521(RSP))

Pedro Marques, Andreas Schieder, Tonino Picula, Thijs Reuten
u ime Kluba zastupnika S&D-a

Rezolucija Europskog parlamenta o situaciji u Srbiji nakon izbora (2024/2521(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Srbiji, posebno onu od 10. svibnja 2023. o Izvješću Komisije o Srbiji za 2022.¹,
  - uzimajući u obzir prethodne izjave EU-a o Srbiji, posebno izjavu visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Josepa Borrella i povjerenika za susjedstvo i proširenje Olivéra Várhelyija od 19. prosinca 2023. o parlamentarnim izborima,
  - uzimajući u obzir da je Srbija 19. prosinca 2009. podnijela zahtjev za članstvo u EU-u,
  - uzimajući u obzir mišljenje Komisije od 12. listopada 2011. o zahtjevu Srbije za članstvo u Europskoj uniji (COM(2011)0668), odluku Europskog vijeća od 1. ožujka 2012. o dodjeli statusa zemlje kandidatkinje Srbiji te odluku Europskog vijeća od 27. i 28. lipnja 2013. o otvaranju pregovora o pristupanju EU-u sa Srbijom,
  - uzimajući u obzir izjavu o preliminarnim nalazima i zaključcima međunarodne izborne promatračke misije Ureda OEES-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) na prijevremenim parlamentarnim izborima održanima 17. prosinca 2023. u Srbiji,
  - uzimajući u obzir zajedničko mišljenje Venecijanske komisije i ODIHR-a od 20. prosinca 2022. o ustavnom i pravnom okviru kojim je uređeno funkcioniranje demokratskih institucija u Srbiji – izborni zakon i izborna uprava,
  - uzimajući u obzir izvješće o promatranju izbora *ad hoc* odbora Predsjedništva Parlamentarne skupštine Vijeća Europe od 17. siječnja 2024. naslovljeno „Promatranje prijevremenih parlamentarnih izbora u Srbiji (17. prosinca 2023.)”,
  - uzimajući u obzir ishode procesa parlamentarnog dijaloga u Srbiji, koji je omogućen uz potporu Europskog parlamenta;
  - uzimajući u obzir članak 132. stavak 2. Poslovnika,
- A. budući da je 1. studenoga 2023. predsjednik Srbije zloupotrijebio zahtjeve oporbe za prijevremene izbore da raspusti parlament; budući da je raspisao prijevremene parlamentarne izbore za 17. prosinca 2023.;
- B. budući da su od 2012. svi parlamentarni izbori u Srbiji osim jednih bili prijevremeni izbori; budući da su izbori u prosincu bili treći parlamentarni izbori u manje od četiri godine;
- C. budući da su nakon iznenadne i istodobne ostavke 65 gradonačelnika iz redova

---

¹ SL C, C/2023/1065, 15.12.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1065/oj>.

vladajuće stranke, uključujući gradonačelnika Beograda, i odluke Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine da se raspusti, za isti dan, 17. prosinca 2023., raspisani i prijevremeni lokalni izbori u trećini općina Srbije te pokrajinski izbori; budući da srbijanska oporba smatra da su prijevremeni lokalni izbori oruđe kojim se trenutna vlada koristi za konsolidaciju moći te da predstavljaju zlouporabu biračkih prava lokalnih zajednica;

- D. budući da su se izbori održali usred povećane društvene polarizacije i intenzivnog nadmetanja među suprotstavljenim političkim programima; budući da bili obilježeni dotad nezabilježenom razinom negativne kampanje i izazivanja straha, kao i napadima na oporbu i novinare;
- E. budući da je u razdoblju uoči izbora ostao otvoren čitav niz razloga za zabrinutost u vezi s poštovanjem slobode izražavanja te zastrašivanjem i uznemiravanjem aktivista za građanska prava, pripadnika zajednice LGBTI+ te drugih boraca za ljudska prava i novinara;
- F. budući da su općenito prigušenu kampanju obilježili još ekstremnija polarizacija, agresivna retorika, diskreditiranje na osobnoj razini, verbalno zlostavljanje i huškačka retorika; budući da su pritisak na zaposlenike u javnom sektoru, zloupotreba javnih sredstava i programi poticanja glasača izazvali zabrinutost u pogledu sposobnosti glasača da biraju bez neprimjerenih pritisaka; budući da su te prakse, uz određene izazove u pogledu pristupa oporbe javnim prostorima, dovele do nejednakih uvjeta za sve i nejasnog razgraničenja između države i vladajuće stranke, što je u suprotnosti s međunarodnim standardima;
- G. budući da je kampanjom dominirao sadašnji predsjednik Aleksandar Vučić, koji je, iako na ovim izborima nije bio kandidat, preuzeo središnju ulogu u kampanji snažnom prisutnošću na događanjima Srpske napredne stranke te pojavljivanjima u televizijskoj kampanji i na reklamnim panoima, što je njegovoj stranci dalo neprimjerenu prednost; budući da su brojni predstavnici oporbe izrazili zabrinutost zbog toga što je lista koalicije pod vodstvom Srpske napredne stranke („Aleksandar Vučić – Srbija ne smije stati”) nazvana po g. Vučiću, što je, uz korištenje njegova imena i fotografija za kampanju, dovelo u pitanje ustavno načelo prema kojem bi predsjednik trebao „izražavati državno jedinstvo Republike Srbije”;
- H. budući da su, općenito gledano, izbori provedeni neometano, ali da je izborni dan bio obilježen brojnim postupovnim nedostacima, uključujući nedosljednu primjenu zaštitnih mjera tijekom glasovanja i prebrojavanja glasova, česte slučajeve nastajanja gužvi, povrede tajnosti glasovanja, brojne slučajeve grupnoga glasovanja i izolirane slučajeve fizičkih napada;
- I. budući da se većina navoda o sumnjama na nepravilnosti tijekom izbornoga dana konkretno odnosi na Beograd, u kojemu su vlasti omogućile da se u stanovima u kojima inače ne žive prijave „fantomski glasači” iz drugih srbijanskih općina u kojima se toga dana nisu održavali izbori, ali i iz susjednih zemalja, posebno Bosne i Hercegovine (BiH); budući da postoje brojni navodi da je vladajuća stranka organizirano prevozila glasače koji žive u inozemstvu u Srbiju kako bi glasovali na lokalnim izborima u Beogradu; budući da su čak i vladini dužnosnici i političari iz BiH otvoreno glasovali na

lokalnim izborima u Beogradu; budući da je Vlada Srbije takvu praksu branila kao legitimnu;

- J. budući da se druge značajne sumnje na nepravilnosti odnose na kupovinu glasova, pristranost medija, pritisak na zaposlenike u javnom sektoru, zlouporabu javnih resursa, zastrašivanje i dodavanje listića u glasačke kutije;
  - K. budući da je međunarodna misija za promatranje izbora zaključila da su, iako su prijevremeni parlamentarni izbori u Srbiji biračima ponudili izbor između političkih alternativa i iako su sloboda izražavanja i sloboda okupljanja općenito poštovane, izbori bili okaljani izoliranim slučajevima nasilja, proceduralnim nepravilnostima i brojnim navodima da se glasači organiziraju i prevoze u Srbiju kako bi podržali vladajuću stranku na lokalnim izborima;
  - L. budući da su srbijanske vlasti dosad odbijale istražiti te tvrdnje o nepravilnostima te su umjesto toga pokušale diskreditirati i zastrašiti promatrače izbora koji su objavili izvješća o nepravilnostima;
  - M. budući da je oporba osporila rezultate izbora, posebno lokalnih izbora u Beogradu, što je dovelo do velikih prosvjeda koje su pokrenuli koalicija Srbija protiv nasilja i nestranačka udruga ProGlas; budući da je jedna od čelnica koalicije Srbija protiv nasilja, Marinika Tepić, trinaest dana štrajkala glađu, u čemu su joj se kasnije pridružili i drugi članovi oporbe;
  - N. budući da je prosvjed održan 24. prosinca 2023. postao nasilan kada su prosvjednici provalili u beogradsku gradsku skupštinu, nakon čega je policija uhitila 38 osoba, uključujući studente, koje su kazneno gonjene zbog narušavanja ustavnog poretka; budući da je više mirnih prosvjednika tvrdilo da su se među prosvjednike infiltrirali maskirani huligani; budući da su mirni prosvjednici također osudili nerazmjernu uporabu nasilja od strane policije; budući da se premijerka Ana Brnabić javno zahvalila ruskim sigurnosnim službama na informacijama koje su one pružile o prosvjedima;
  - O. budući da u takvoj izrazito polariziranoj političkoj klimi neovisni novinari nemaju odgovarajući pristup informacijama i da ih članovi vladajuće stranke često napadaju; budući da je širenje ruskih dezinformacija i narativa dubok i stalan problem u Srbiji, posebno tijekom izbornih kampanja;
1. žali zbog činjenice da parlamentarni i lokalni izbori održani 17. prosinca 2023. nisu bili u skladu s međunarodnim standardima i predanosti Srbije slobodnim i poštenim izborima zbog ustrajne i sustavne zlouporabe institucija od strane vladajućih radi stjecanja nepoštene i neprimjerene prednosti;
  2. s ozbiljnom zabrinutošću prima na znanje opsežne dokaze o nepravilnostima koje su prikupili međunarodni i domaći promatrači, a koji ukazuju na nezakonite aktivnosti uoči i tijekom izbornog dana, što je promijenilo ishod izbora; primjećuje da je to presudno utjecalo posebno na rezultate gradskih izbora u Beogradu i ozbiljno narušilo legitimnost parlamentarnih izbora;
  3. žali zbog nedostatka institucionalnog odgovora na ozbiljne navode o uključenosti vladajućih u manipulaciju izborima i izborne zlouporabe, što doprinosi ozračju

nekažnjivosti i jamči da će se takve kriminalne prakse nastaviti; naglašava da će ta praksa, ako se dopusti da se ona nastavi bez ikakvih posljedica, i dalje narušavati povjerenje u izborni proces i institucije Srbije, čime će se pak neopozivo narušiti demokratska vladavina i daljnje europske integracije;

4. osuđuje izostanak kaznenog progona i sankcija povezanih s kaznenim djelima tijekom izbora, uključujući ozbiljne navode o nezakonitoj manipulaciji registra birača i biračkih prava, pritisak i zastrašivanje građana i kandidata na izborima, slučajeve korupcije, krivotvorenje potpisa građana, klijentelizam, nelegitimnu i nezakonitu zlouporabu podataka građana, zlouporabe službene dužnosti i nedostatak učinkovitih mehanizama kojima bi se spriječilo da vladajući stječu nepoštenu institucionalnu prednost na izborima;
5. potiče srbijanske vlasti da istraže, kazneno gone i privedu pravdi osobe odgovorne za kaznena djela počinjena tijekom izbora;
6. osuđuje napade vladinih dužnosnika, posebno premijerke Brnabić i predsjednika Vučića, na promatrače izbora, uključujući zastupnike u Europskom parlamentu; duboko je zabrinut zbog pokušaja diskreditiranja i zastrašivanja promatrača; potiče srbijanske vlasti da poduzmu sve potrebne korake kako bi se izbjegle daljnje kampanje dezinformiranja protiv izbornih promatrača i da uspostave uvjete kojima se nacionalnim i međunarodnim promatračima izbora omogućuje da djelotvorno obavljaju svoj rad, kao i da ih zaštite od svakog nasilja, prijetnji, odmazde, negativne diskriminacije, pritiska ili bilo kojeg drugog proizvoljnog djelovanja kao posljedice njihova legitimnog ostvarivanja prava i sloboda;
7. ističe potrebu za neovisnom međunarodnom istragom izbornih nepravilnosti, uz potporu EU-a; potiče Komisiju da pokrene inicijativu za slanje misije stručnjaka u Srbiju, koja bi mogla uključivati stručnjake iz ODIHR-a, Venecijanske komisije i Vijeća Europe, kako bi se procijenilo stanje u pogledu nedavnih izbora i razvoja događaja nakon izbora radi ostvarivanja preduvjeta za uspostavu potrebnog društvenog dijaloga u pokušaju da se vrati povjerenje javnosti u institucije; apelira na Komisiju da izvijesti Europski parlament o svojim zaključcima;
8. apelira na srbijanske vlasti da vrate povjerenje biračkog tijela u cijeli proces, utvrde potpuno transparentne izborne postupke i zajamče odgovornost vlasti, bez obzira na to provode li izbore ili se upleću u njih;
9. poziva srbijanske vlasti da u potpunosti i suštinski surađuju s ODIHR-om, EU-om i Vijećem Europe te da omoguće uključiv proces jačanja prava i sloboda, institucija i procesa povezanih s izborima, uz sudjelovanje domaćih promatrača izbora i političkih stranaka;
10. potiče srbijanske vlasti da pokažu snažnu i istinsku političku volju za rješavanje ključnih problematičnih aspekata izbornog postupka i da pravilno provedu postojeće zakonodavstvo i preporuke Venecijanske komisije i ODIHR-a iz njihova zajedničkog mišljenja iz prosinca 2022. o daljnjem poboljšanju pravnog okvira kojim je uređeno održavanje izbora, posebno provedbom, uz savjetovanje sa stručnim organizacijama civilnog društva i znatno prije sljedećih izbora, sveobuhvatnih revizija jedinstvenog registra birača, pristupa suprotstavljenih kandidata medijima, povećane transparentnosti

i odgovornosti u financiranju kampanja, mjera za borbu protiv pritiska na glasače i zlouporabe administrativnih resursa kako bi se spriječile nove nepravilnosti i prijevare te zajamčilo demokratsko funkcioniranje zemlje;

11. poziva srbijanske vlasti da provedu smislene i vjerodostojne izmjene izbornih zakona te zemlje kako bi se spriječio organizirano dovodenje birača iz inozemstva autobusima;
12. osuđuje nedostatak medijskog pluralizma tijekom izborne kampanje te rašireno neetičko i pristrano medijsko izvješćivanje u korist vladajućih; osuđuje golemu javnu prisutnost predsjednika Srbije prije i tijekom kampanje jer je se time brišu granice između institucije predsjednika, države i političke stranke na vlasti;
13. duboko žali zbog toga što je Regulatorno tijelo za elektroničke medije zanemarilo svoje zakonske obveze u pogledu nadzora kampanje u medijima, izvješćivanja o svojim nalazima i sankcioniranja medijskih kuća koje su prekršile zakon, širile govor mržnje ili kršile novinarske standarde;
14. potiče srbijanske vlasti da osiguraju da neovisne i nadzorne institucije te zemlje, posebno Regulatorno tijelo za elektroničke medije i Agencija za sprečavanje korupcije, imaju proaktivnu ulogu u stvaranju uvjeta za poštene izbore;
15. primjećuju da su u posljednjih 12 godina svi parlamentarni sazivi u Srbiji osim jednog prijevremeno raspušteni i da nastavak nepotrebnih prijevremenih izbora potkopava političku stabilnost; naglašava da česti prijevremeni izbori, stanje trajne izborne kampanje i duge odgode u formiranju vlada ne doprinose učinkovitom demokratskom upravljanju zemljom, već umjesto toga oslabljuju parlament i dovode do manjka parlamentarnog zakonodavnog nadzora i legitimnosti;
16. zabrinut je zbog procjena da su neki sudionici prosvjeda 24. prosinca 2023. bili podvrgnuti nerazmjerno oštrom postupanju policije i pravosuđa; osuđuje prekomjernu uporabu sile od strane policije tijekom prosvjeda; potiče Delegaciju EU-a u Srbiji da nastavi pratiti sudske postupke povezane s prosvjedima koji su u tijeku;
17. oštro osuđuje neutemeljene tvrdnje srbijanskih vlasti da su države članice EU-a bile uključene u organizaciju postizbornih prosvjeda; žali zbog toga što medijske kuće bliske vladajućoj stranci prosvjede upotrebljavaju kao izgovor za širenje narativa usmjerenih protiv EU-a; konstatira da je nakon izbora predsjednik Srbije najavio da će do kraja 2023. objaviti pismo o „brutalnom upletanju jedne važne zemlje u izbore”, što se nikad nije dogodilo;
18. poziva Komisiju da izbjegava bilo kakvu daljnju politiku popuštanja Srbiji; izražava zabrinutost zbog toga što Komisija nije oštro kritizirala Srbiju unatoč brojnim navodima o izbornim prijeverama te poziva Komisiju da u okviru procesa pristupanja obrati pozornost na nedostatke koji su doveli do tih navoda;
19. u tom kontekstu poziva Komisiju da zamrzne sva financijska sredstva za Srbiju u okviru Instrumenta prepristupne pomoći III ako srbijanske vlasti ne žele pokrenuti neovisnu međunarodnu istragu izbornih nepravilnosti ili ako rezultati te istrage pokažu da su srbijanske vlasti bile izravno uključene u navodnu izbornu prijevare;

20. ponavlja svoje stajalište da bi pristupni pregovori sa Srbijom trebali napredovati samo ako se ta zemlja uskladi sa sankcijama EU-a protiv Rusije, ostvari znatan napredak u reformama povezanim s EU-om i u potpunosti provede preporuke ODIHR-a i Venecijanske komisije;
21. potiče srbijanske vlasti da se bore protiv vanjskog upletanja i kampanja dezinformiranja, da znatno poboljšaju zaštitu neovisnog novinarstva i osiguraju transparentno medijsko okruženje;
22. nalaže svojoj predsjednici da ovu rezoluciju proslijedi predsjedniku Europskog vijeća, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, vladama i parlamentima država članica te predsjedniku, Vladi i Narodnoj skupštini Srbije.